

เป็นโรคหัวใจแล้วตั้งครรภ์

รศ.นพ.วิทยา ธิสุพันธ์
ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา
Faculty of Medicine Siriraj Hospital
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

การตั้งครรภ์ขณะที่คุณแม่เป็นโรคหัวใจอยู่ด้วย ก่อให้เกิดปัญหาต่อทั้งคุณแม่และลูกในครรภ์ได้หลายประการ เช่น คุณแม่อาจจะเกิดภาวะหัวใจวายได้ ในขณะที่ลูกในครรภ์ก็มักจะมีการเจริญเติบโตไม่ค่อยดี คุณแม่ที่เป็นโรคนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นอย่างดีและอย่างระมัดระวังทั้งในขณะที่ตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอด

หัวใจ

หัวใจเป็นอวัยวะที่มีความสำคัญมาก โครงสร้างเกือบทั้งหมดเป็นกล้ามเนื้อ มีขนาดประมาณกำปั้นมือของผู้เป็นเจ้าของ วางอยู่ในทรวงอกค่อนมาทางด้านซ้าย ทำหน้าที่เป็นเครื่องสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย หัวใจเต้นประมาณ 70-80 ครั้งต่อนาทีตลอดชีวิต ไม่เคยเหน็ดเหนื่อยเลย เครื่องสูบน้ำ

จริงๆ แล้วหัวใจจะทำหน้าที่คล้ายเครื่องสูบน้ำ 2 เครื่องที่อยู่ติดกัน โดยแบ่งเป็นเครื่องสูบน้ำชนิดซีกขวาเครื่องหนึ่ง และเครื่องสูบน้ำชนิดซีกซ้ายอีกเครื่องหนึ่ง โดยแต่ละซีกแยกการสูบฉีดเลือดออกจากกันอย่างสมบูรณ์ หัวใจซีกขวาสูบฉีดเลือดดำหรือเลือดที่ผ่านการใช้แล้วไปพอกที่ปอด ในขณะที่หัวใจซีกซ้ายสูบฉีดเลือดแดงหรือเลือดที่ผ่านการพอกจากปอดแล้วไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกาย

หัวใจแต่ละซีกมี 2 ห้อง หัวใจห้องบนเรียกชื่อว่า เอเทรียม (atrium) หัวใจห้องล่างเรียกว่า เวนทริเคิล (ventricle) เอเทรียมขวาทำหน้าที่รับเลือดจากหลอดเลือดดำ ในขณะที่เอเทรียมซ้ายทำหน้าที่รับเลือดแดงจากปอด แล้วจะบีบตัวพร้อมกันเพื่อขับเลือดเข้าไปในเวนทริเคิล โดยเลือดดำเข้าเวนทริเคิลขวาและเลือดแดงเข้าเวนทริเคิลซ้ายภายหลังรับเลือด เวนทริเคิลทั้ง 2 ข้างจะบีบเลือดพร้อมกัน โดยเวนทริเคิลขวาจะบีบเลือดดำไปยังปอดเพื่อพอกให้เป็นเลือดแดง และเวนทริเคิลซ้ายจะบีบเลือดไปส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน ผนังของเวนทริเคิลทั้ง 2 ข้างจะหนากว่าผนังของเอเทรียมทั้ง 2 ข้างมาก เพราะต้องออกแรงบีบเลือดแรงกว่าเอเทรียมทั้ง 2 ข้าง ระหว่างเอเทรียมกับเวนทริเคิลแต่ละด้านจะมี ลิ้นหัวใจ คอยเปิดปิดอยู่ เมื่อเอเทรียมบีบตัวขับเลือดลงมายังเวนทริเคิล ลิ้นหัวใจจะเปิดออกเพื่อให้เลือดไหลลงมาได้ แต่เมื่อเวนทริเคิลบีบตัวขับเลือดไปยังปอดหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย ลิ้นหัวใจจะปิดเพื่อป้องกันไม่ให้เลือดไหลย้อนกลับ

เข้าไปในเอเทรียม ลิ้นหัวใจที่ปิดระหว่างหัวใจห้องบนขวาและล่างขวาเรียกชื่อว่า ลิ้นไตรคัสปิด (Tricuspid valve) ส่วนลิ้นหัวใจที่ปิดระหว่างหัวใจห้องบนซ้ายและล่างซ้ายเรียกชื่อว่า ลิ้นไมทรัล (Mitral valve)

โรคหัวใจ

โรคหัวใจมีมากมายหลายชนิด ทั้งชนิดที่เป็นความพิการมาตั้งแต่เกิด หรือเป็นโรคที่เกิดขึ้นในภายหลัง

โรคหัวใจที่เป็นความพิการแต่กำเนิด

เช่น ผนังระหว่างหัวใจซีกซ้ายและขวามีรูรั่วถึงกัน ทำให้เลือดดำและเลือดแดงมาผสมกัน ห้องหัวใจเวนทริเคิลมีขนาดเล็กกว่าปกติ ทำให้หัวใจสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงร่างกายได้น้อยกว่าปกติ

สาเหตุของโรคในกลุ่มนี้มักเกิดขึ้นตั้งแต่ตัวผู้ป่วยเป็นทารกอยู่ในครรภ์ของแม่ตัวเอง แล้วคุณแม่ของผู้ป่วยมีปัญหาบางประการ เช่น ไปรับประทานยาที่มีอันตรายบางชนิด หรือมีการติดเชื้อโรคบางชนิด เช่น หัดเยอรมัน เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ตัวผู้ป่วยเกิดความพิการของหัวใจในที่สุด

โรคที่เกิดขึ้นภายหลัง

เช่น โรคลิ้นหัวใจตีบ ทำให้เลือดไหลจากเอเทรียมลงมายังเวนทริเคิลได้น้อย โรคลิ้นหัวใจรั่ว ทำให้เลือดไหลย้อนกลับจากเวนทริเคิลไปเอเทรียม ทั้งสองกรณีนี้ จะทำให้เลือดถูกสูบฉีดไปเลี้ยงร่างกายได้น้อยลง ทำให้ผู้ป่วยมีอาการอ่อนเพลียเหนื่อยง่าย และถ้าเป็นนานอาจทำให้หัวใจวายตายได้

สาเหตุของโรคในกลุ่มนี้มักเกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียบางชนิด ซึ่งเมื่อเข้าไปในเลือดแล้ว สามารถไปเกาะและทำลายลิ้นหัวใจได้ ทำให้ลิ้นหัวใจที่เคยเป็นเนื้อเยื่อที่ยืดหยุ่นได้ดีคลาย ประตูที่เปิดปิดได้สนิท กลายเป็นประตูที่ผิดมาก เปิดได้ไม่เต็มที่ (กรณีเป็นโรคลิ้นหัวใจตีบ) หรือเปิดได้มากเกินไปจนปิดกันอะไรไม่ได้ (กรณีเป็นโรคลิ้นหัวใจรั่ว)

ไขรูมาติกคืออะไร ?

ไขรูมาติกเป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรียที่มีชื่อว่า เบต้า ฮีโมลิติก สเตรปโตคอคคัส (b-hemolytic streptococcus) ซึ่งมักจะพบได้บ่อยในแหล่งที่ง่ายต่อการติดเชื้อ เช่น ในโรงเรียน ในตลาด หรือในโรงพยาบาล คนที่เป็นโรคนี้จะมีอาการไข้คล้ายเป็นไข้เจ็บคอตามธรรมดา แต่ที่ไม่ธรรมดาก็คือ อาจจะมีอาการปวดตามข้อ หรือเจ็บหน้าอกร่วมด้วย บางรายอาจมีก้อนนูนขึ้นใต้ผิวหนังที่บริเวณต่างๆ ด้วย ถ้าปล่อยทิ้งไว้นานไม่รีบไปหาแพทย์เพื่อรับการรักษาเชื้อโรคจะ

ลูกถามไปทำลายล้างหัวใจได้ โดยเชื่อว่าจะอยู่ได้เป็นเวลายาวนานหลายปีแม้ว่าอาการไข้จะหายไปแล้วก็ตาม

โรคหัวใจกับการตั้งครรภ์

ปกติการตั้งครรภ์เองก็ทำให้คุณแม่มีความเสี่ยงอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเสี่ยงต่อการที่จะเจ็บท้องแล้วไม่ยอมคลอด ตกเลือดหลังคลอด เสี่ยงต่อการผ่าตัดคลอด ฯลฯ แต่ถ้ามีโรคหัวใจร่วมด้วยความเสี่ยงก็จะยิ่งเพิ่มขึ้น

• ผลต่อแม่

ขณะตั้งครรภ์ปริมาณเลือดในร่างกายของคุณแม่จะเพิ่มมากขึ้นถึงประมาณ 1 ลิตรเลยทีเดียว ทั้งนี้เพื่อนำส่วนหนึ่งไปเลี้ยงลูกด้วย การเพิ่มปริมาณของเลือดเช่นนี้ในคุณแม่ที่ปกติจะไม่มีปัญหาอะไร แต่ในคุณแม่ที่เป็นโรคหัวใจ การที่ต้องแบกรับปริมาณเลือดที่เพิ่มขึ้นจะทำให้มีโอกาสหัวใจวายและเสียชีวิตได้ง่ายขึ้น

• ผลต่อลูกในครรภ์

สำหรับลูกน้อยในครรภ์ที่มีการเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน ก็มีความต้องการเลือดไปเลี้ยงมากขึ้นด้วยเช่นกัน ผลดังกล่าวทำให้หัวใจของคุณแม่ต้องพยายามสูบฉีดเลือดไปเลี้ยงลูกมากขึ้น ในคุณแม่ที่เป็นโรคหัวใจ ประสิทธิภาพของหัวใจจะลดลงทำให้สูบฉีดเลือดไปเลี้ยงลูกได้ไม่มากพอ ลูกของคุณแม่ที่เป็นโรคหัวใจจึงมักมีการเจริญเติบโตได้น้อยกว่า ลูกของคุณแม่ที่ปกติ ซึ่งผลดังกล่าวจึงมักทำให้ลูกของคุณแม่ที่เป็นโรคหัวใจคลอดออกมาตัวเล็กกว่าปกติ